

SZABÓ SZILVIA – KOLTAI ZSUZSA

Interkulturális Nevelés – az „Europilot” projekt tapasztalatai

E cikk az Europilot Nemzetközi Projekt eredményeiről számol be. A szerzők résztvevői voltak e projektnek, eredményeképp Európai Múzeumi Szakértő Minősítést szereztek, mely az Európai Unió egész területén elismert *kulturális mediátor* diplomát jelent. A múzeumok megváltozott társadalmi szerepének megfelelően, a múzeumi mediációval foglalkozó szakembereknek, olyan kompetenciákkal kell ma már rendelkeznie, mint a projekt-menedzsment, marketing- és PR-ismeretek, kommunikációs és nyelvi készségek, valamint jártasság az európai kultúra és oktatás területén, annak érdekében, hogy a múzeumok kívánatos alternatívaként léphessenek fel a kulturális szolgáltatások piacán, legyen szó akár szabadidős-szórakoztató, akár oktatási tevékenységről.

A *Museums as places for lifelong learning* nemzetközi projekt érdekessége, hogy három fő területből áll, melyek szervesen egymásra épülve, több éves munkát és gyakorlati eredményeket jelentenek a hazai és nemzetközi szakemberek számára, az oktatás és a művelődés területén.

A projekt első fázisát az 1995-ben indult *AEM* (Adult Education and the Museum) jelentette, melynek alapvető célja volt a múzeumi szintér és a felnőttképzés közelítése, vagyis olyan képzési forma kialakítására fókuszáltak, melyben a múzeumi látogatók nem a hagyományos módon sajátíthatják el a tudásanyagot. A központi kérdés az volt, hogy a múzeumok hogyan tudnak megfelelni a társadalmi változásokból adódó modern polgári elvárásoknak. A projekten belül a múzeumok bizonyították, hogy értékes szociokulturális műhelyei a képzésnek, a kommunikációnak, a kultúráközvetítésnek és a szociális reintegrációnak.

1999-ben folytatódott a munka, a második fázis a *MUSAEAM* (Museum and Adult Education are more) formában létrehozott európai hálózatépítés volt. Ennek keretein belül Európa-szerte múzeumi nyílt napokat tartottak, ezzel kapcsolatot teremtve a potenciális közönséggel, szakmai oldalról pedig az UNESCO 5. Nemzetközi Felnőttoktatási Konferenciáján deklarált (1997) eredményeknek megfelelően folytatták a munkát. A második fázisban lezajlott egy nemzetközi kutatás, melyben hazánk is részt vett a Pécsi Tudományegyetem Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Intézetén keresztül.

A kutatás eredményeként indult el az *EUROEDUL-projekt*, mely a harmadik fázisát testesítette meg a munkának. Célja a többéves elméleti és gyakorlati tapasztalatokra alapozva egy akkreditált curriculum létrehozása volt, mely olyan *kulturális mediátorokat* képez, akik a látogatói igényeknek megfelelően, nemzetközileg elfogadott minősítéssel végzik szakmai tevékenységüket. Ez a szakember támogatja és fejleszti a múzeumok és az élethosszig tartó tanulás közötti kétirányú kapcsolatot, mintegy összhangot teremtve az oktatók és a kulturális szakemberek között, mindezt

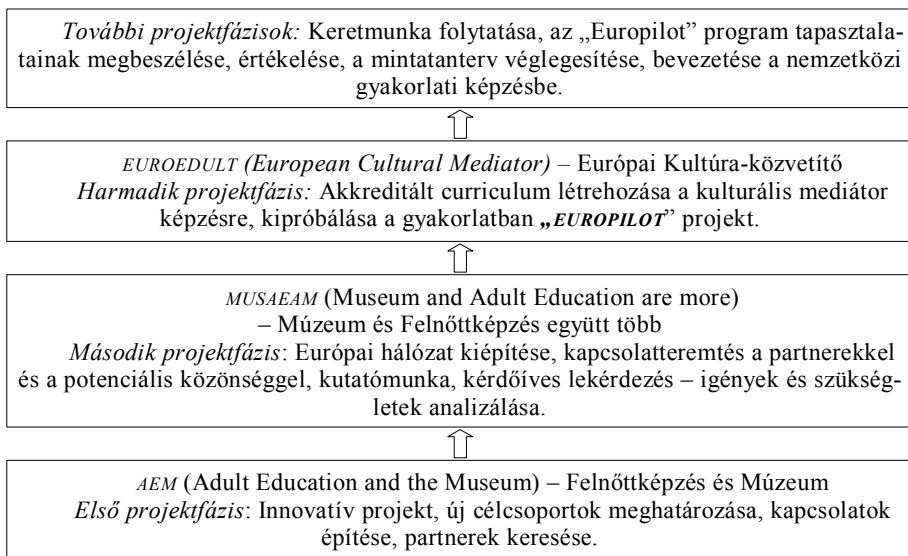
úgy, hogy hasznos legyen a tevékenység kimenetele az ismereteket befogadni szándékozó „végfelhasználók” felé, beszéljünk akár látogatókról, vagy hallgatókról.

Az előadás címében megnevezett EUROPILOT-projekt ennek az EUROEDULT-projektnek a része, a tervezett curriculum próbafázisa. 2003. tavaszán négy ország 22 hallgatójának részvételével indult el az első modul-rendszerű képzés, majd négy helyszínen (Pécs, München, Ravenna, Párizs) folyt az elméleti és gyakorlati ismeretek átadása. A program minden alkalommal többnapos egyéni és csoport munkát jelentett, végezetül el kellett készíteni egy zárótanulmányt.

A modulok teljesítésével a résztvevők megkapták az első Európai Múzeumi Szakértő Minősítést (Kulturális Mediátor EU diploma). A fenti elméleti háttéranyag mellett számos gyakorlati tapasztalattal rendelkezünk, hiszen résztvevői voltunk ennek a „próba-képzésnek”, ami a nevével ellentétben igen „éles” helyzetnek bizonyult. A német precizitás, a francia következetesség, az olasz temperamentum és a magyar tudásvágy hatékony elegye találkozott az elmúlt félévben, és ennek megfelelően hatékony és kooperáló munkával zajlott le az első képzés. Az oktatás nyelve angol volt, ami megadta azt a kommunikációs sajátosságot, hogy négy nemzet dolgozott együtt egy ötödik nyelv közvetítésével. Mindezt kiegészítve, az alaptantervhez képest, az egyes nemzetek kulturális sajátosságai tették színessé a képzést, hiszen az elméleti általánosítások minden nemzet nyelvén más prioritást kaptak. A munka eredményeként a jövőre nézve is hasznos kapcsolatok alakultak ki, és más tevékenységekben is együttműködésen alapuló kezdeményezések születtek.

A sikeres kimenetelt követően idén novemberben (Olaszországban) folytatódik a keret-munka, melynek célja az „EUROPILOT” tapasztalatainak megbeszélése, és a felmerül problémák korrigálása. Ezt követően véglegesítésre kerül a tanterv, ami remélhetőleg nemzetközi viszonylatban szakmailag elfogadottá válik.

Ábra: A kulturális mediátor EU – minősítési rendszere, strukturális felépítése

A Projekt jelentősége

Hazánkban a *kulturális nevelés* ilyen irányú megközelítése még nagyon gyerekcipőben jár, bár folyamatosan arról beszélünk, hogy „vannak problémák”. Nem megfelelő a kulturális intézmények (különösen a múzeumok) látogatottsága, és folyamatosan csökken a lakosság kulturális érdeklődése. Olyan nemzeti problémáról van szó, melyre megoldást kell találnunk, hiszen hazánk kulturális elhivatottsága, majd az Európai Unióban való megítélése is az egyes emberek, a „látogatók és tanulók” ismeretszintjén múlik. A művelődés iránti igény felkeltését pedig két, arra eredendően hivatott intézményrendszernek kell magára vállalnia, nevezetesen az oktatás, felnőttoktatás és a kultúra színtereinek, ahol a „*kulturális mediátor*” szerepe kulcsfontosságú.¹

Társadalmilag, kulturálisan és politikailag megváltozó világunkban az *élethosszig tartó tanulás* gondolata és annak realizálása fontos szerepet játszik és értelmet nyer az emberek egyre nagyobb számú csoportjai számára.² A munkaerő-piaci változások, a rugalmas munkaidő és munkavégzés, a rövid időtartalmú munkaszerződések és a szabadúszó munkaformák növekedése rámutatnak a folyamatos tanulás meghatározó szerepére, amelyek sok esetben az egyéni döntésen és az egyéni részvételen alapszanak.

A tanulás terei kitágulnak térben és időben egyaránt és a tanulás tereinek ahhoz a legfontosabb igényhez kell alkalmazkodniuk, hogy szinte minden kontextusban bővíthesse az egyén az ismereteit.

A kulturális szféra – különös tekintettel a múzeumokra, könyvtárakra, mint a közös emlékezet és gyökerek tárházaira – kiemelkedően fontos szerepet játszik a kultúra, az élethosszig tartó tanulás és a munkaerőpiac egymásra hatása jelenlétének vonatkozásában.

Olyan jelentős programok, mint a nyelvtanulási projektek zöme, szakképzési projektek, a nőket érintő ún. reintegrációs projektek, vagy akár a külföldieknek készült integrációs és sérülteket, betegeket megcélzó rehabilitációs projektek új célcsoportokat hoznak a múzeumokba.³ Ennek alapján világossá válik, hogy a múzeumok és könyvtárak a szabadidő hasznos eltöltésének újabb dimenzióját jeleníti meg. Így új tanulási térként, tudás és kultúráközvetítőként jelenik meg egyszerre, hogy különböző igényeknek megfelelően - az élethosszig tartó tanulás koncepciójának figyelembe vételével – segítse az élet-, és munkaerőpiaci perspektívák bővülését az egyén számára, azaz olyan komplex ismereteket nyújtson, mely hozzásegíti az egyént élete nyugodt formálásához és ahhoz, hogy a munkaerőpiacon potenciális szereplőként jelenjen meg, vagyis munkát tudjon vállalni, munkahelyét meg tudja tartani.

A fentiekben vázoltak alapján *a kulturális szféra partnerséget építhet ki* a gazdaság, a turizmus, a helyi, regionális és országos szervekkel, hivatalokkal, hogy a munkaerőpiaci igényekhez tudja formálni megújuló szolgáltatásait.

Ehhez pedig *szükség van* egy olyan *képzett szakembergárdára*, mely a múzeumokban, galériákban és könyvtárakban látogatóorientált programokat, komplex

---

¹ Koltai Dénes: A felnőttoktatás társadalmi, gazdasági és területi problémái, Pécsi Tudományegyetem Természettudományi Kar Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Intézet, Pécs, 2001. 203. p.

² Németh Balázs: Az élethosszig tartó tanulás koncepciója és a felsőoktatás modernizációjának kapcsolata, in: Tudás Menedzsment, 2002. március 97-102 p.

³ Koltai Dénes: A magyar felnőttoktatás feladatai az UNESCO hamburgi felnőttoktatási konferenciája után, in: Humánpolitikai Szemle, 1998. 9. évfolyam 4. szám, 32-42 p.

eseményeket szervez, menedzsel. Az ilyen irányú és típusú képzések lokálisan, regionálisan és országosan ugyan megjelentek, de más országok hasonló képzéseinek tartamához részben hasonulva mégis egyoldalúak maradtak.

Előzmények, az elmúlt két év már megvalósult munkája, kutatási eredmények

1. Socrates projekt nemzetközi lekérdezés: reprezentatív mintán (múzeum, kulturális intézmények, egyetem) kérdőíves vizsgálat, célja volt, hogy felmérje, az európai dimenziók szempontjából milyen készségekkel, kompetenciákkal rendelkezzek az egyes tagországok kulturális intézményeiben egy kultúraközvetítő, „cultural mediator”.⁴

Eredmények: Németország, Olaszország, Svájc, Franciaország és Magyarország eredményeinek összesítése alapján a szükségletek felmérése.

2. 2001. szeptember 14–16. Pécs, EUROEDULT Konferencia, EU Akkreditált Kulturális menedzserképző Projekt-konferencia. Az itt megjelent külföldi és hazai diákok, kulturális, múzeumi, egyetemi szakértők a kérdőíves vizsgálat eredményeiből kiindulva néhány főbb tantárgyi blokkot, annak rendszerét elemezték egy-egy munkacsoportban.

A tananyagfejlesztés menete:

- A projektben fejlesztendő tananyag egyes tantárgyi blokkjait, moduljait a partnerek dolgozták ki;
- A tananyagfejlesztéshez kapcsolódó kérdőíves felmérést minden egyes partner elvégezte, a felmérést a Pécsi Tudományegyetem Felnőttképzési Intézete (PTE TTK FEEFI) összegezte és elemezte, s azt csatolták az elkészülő tananyagtervezethez, mint hivatalos szakmai felmérést;
- A szakmai konferenciák (Göteborg 2001. június, Pécs 2001. szeptember) ajánlásainak feldolgozása (szakemberek, diákok észrevételei stb.);
- A projekt első üteme 2002 márciusában zárult, addigra a tananyagfejlesztés is befejeződött;
- A kész tananyagot egy kiválasztott EU szakmai grémium akkreditálta; minőségbiztosítási eljárását lebonyolította;
- A tananyag EU-bizottság elé tárása;
- EU-oklevelet adó kulturális menedzserképzés elindítása. Az „Europilot” projekt elindítása.

Projekt partnerek:

1. Bajor Népfőiskolai Szövetség (BVV - Németország);
2. Európai Múzeumi Fórum (EMF – Egyesült Királyság);
3. Emilia Romagna Régió Kulturális Intézete (Olaszország);
4. Brit Nemzeti Felnőttoktatási Szövetség (NIACE – Egyesült Királyság);
5. Skandináv Népakadémia (Nordens Folkliga Akademi – Svédország);
6. Pécsi Tudományegyetem (Magyarország);
7. A Louvre Képzőiskolája (École du Louvre – Franciaország);
8. Svájci Felnőttoktatási Szövetség (SVEB – Svájc).

A Projektben megjelenő tananyag (curriculum) főbb tantárgykörök/blokkok (domain) és azok elemei (unit):

Domain 1. Project Management – Projekt menedzsment

---

⁴ Education as a Tool for Museums. Final Report on the Socrates Project MUSAEAM. (Ed.: Jutta Thinesse-Demel), 2001.

- Units: *Planning* – Tervezés;
Project Financing and Fundraising – Projektfinanszírozás és támogatás megszerzése;
Marketing and Promotion – Marketing és promóció;
Domain 2. Communication Skills – Kommunikációs készségek
Units: *Report Writing* – Beszámoló írása, készítése;
Multimédia Communication Techniques – Multimédia kommunikációs technikák;
Domain 3. Mediation – Közvetítés
Units: *Networking Techniques* – Hálózatépítési technikák;
Negotiating Skills – Tárgyalási készség, technikák,
Working with Partners – Partnerekkel történő együttes munka;
Domain 4. Language – Nyelv
Units: *Technical Language in the Cultural Sector* - A kulturális szféra szakszavai;
European Language Skills – Európai nyelvi - szakszavai készség;
Domain 5. European Culture and Education – Európai kultúra és oktatás
Units: *Cultural Policies in Europe* – Európai kultúrpolitikák;
Comparative Institutional Framework – Összehasonlító intézményrendszer-vizsgálat;
European Cultural History – Európai művelődéstörténet.
Domain 6. Personal Development – Személyiségfejlesztés
Units: *Knowing one self* – Önismeret;
Working in Group – Csoport munka/tréning;
Working in Network – Hálózati munka/tréning;
Working in multi-cultural/intercultural context – multi/inter-kulturális környezeti tréning;
Others – Egyéb (pl. Citizenship Education – Állampolgári ismeretek)

A projekt témája az volt, hogy milyen szerep- és feladatváltozásokkal kell szembenéznie a mai múzeumnak, mint kulturális szolgáltató intézménynek. Az élethossziglani tanulás és a múzeumok kapcsolatának, az együttműködés lehetőségeinek feltárása volt a fő irányvonal. A projekt befejeztével minden résztvevő, akik teljesítették az otthon, egyénileg elkészítendő és a csoportmunka keretében kiosztott feladatokat, valamint akik mind a négy helyszínen részt vettek (Pécs, München, Ravenna, Párizs) oklevelet kaptak, mely az Európai Unió egész területén elismert tanúsítványt jelent.

A csoportmunkák során szabadon választható volt, hogy mely múzeumokkal és képzésekkel kapcsolatos témában szeretnének kutatni a kurzus résztvevői, azzal a kikötéssel, hogy nemzetiségi szempontból minden csoport vegyes legyen. Az elkészült munkák komparatív elemzésre adnak módot, hisz ugyanazon szempontok alapján vizsgáltuk az egyes országok, régiók múzeumainak programjait, a célcsoportok elérésének stratégiáit illetve a működés törvényi, adminisztrációs hátterét.

A projekt során kialakított csoportok kutatási területei:

1. a múzeumok és a Life Long Learning koncepciója,
2. színház és múzeum,
3. a célcsoport orientált múzeumi programok, szolgáltatások,
4. múzeumpedagógia, gyermekprogramok és a gyermekek számára nyújtott szolgáltatások a múzeumban,
5. a felnőtt tanulók célcsoportjainak megcélzási stratégiái a múzeumi munkában.

Új területek, módszertan megismerése

A projekt során alkalmunk nyílt olyan stratégiák megismerésére, mellyel hatékonyabbá tehető a múzeumok kultúráközvetítő tevékenysége. Az élethosszig tartó tanulás és a múzeum feladatainak összekapcsolása, valamint, hogy felismerést nyert

a felnőttek múzeumban történő informális és formális tanulásának hatékonysága, új perspektívákat nyit a múzeumi munkában. Olaszországban az informális tanulást volt alkalmunk megismerni, ahol a Faenza-i Múzeumban betekintést nyerhettünk, miként sajátíthatják el a szülők gyermekeikkel együtt az agyagművesség ősi módszereit.

A szórakoztatás és az ismeretterjesztés egybekapcsolása rendkívül fontos a felnőttek múzeumban folyó informális tanulása során. Párizsban, a Louvre-ban pedig megismertettek bennünket a Louvre, mint felnőttképzési szolgáltató intézmény programjaival. Megdöbbentő volt számunkra, milyen széles skálán mozognak a felnőttek számára tartott kurzusok, kezdve az ön-kibontakoztató, szórakoztató kurzusoktól a művészettörténeti képzéseken át a Louvre által szervezett saját PhD –képzésig.

Európai dimenzió

A projekt kiemelt jelentőséget tulajdonított az interkulturális kompetenciák fejlesztésének. Több feladat szolgálta azt a célt, hogy a különböző országokból származó résztvevők minél jobban megismerhessék egymás kultúráját, mentalitását és segítséget nyújtott a kurzus az előítéletek és általánosítások szertefoszlásában is. Mivel a kurzus az élethossziglan tartó tanulás lehetőségeinek és a múzeumi munka összekapcsolódásának lehetőségeit és jövőbeli perspektíváját kutatta, kiemelten hangsúlyos volt az európai sokszínűség megőrzésének és bemutatásának kérdése.

Megtanulni és megérteni saját régióink, hazánk és más területek népeinek kultúráját, hagyományait, történelmét – ez lehet a módja európai közös múltunk és jelenünk fenntartásának. Külön témaként szerepelt a hátrányos helyzetű rétegek elérésének kérdése. A múzeumoknak külön célcsoportként kell kezelniük a bármilyen okból hátrányos helyzetű rétegeket, legyen ez a hátrány mentális, fizikai, anyagi természetű vagy kisebbségi helyzetükből adódó.

Az esélyegyenlőség tényleges megteremtése volt a leghangsúlyosabb ezen prioritások közül, a tanuláshoz való jog tényleges kiterjesztése minden ember számára. John Ryan, az ír Nemzeti Felnőttképzési Szövetség elnöke fogalmazta meg ezt a legszebben és legtömörebben, az egész projektet lezáró párizsi konferencián: „A tanuláshoz való jog helyreállítása: a kulturális intézmények legfontosabb feladata”.

A tanulmányút programja

EUROPILOT PROJEKT (I.), PÉCS (2003. január 22-25.)

Az Europilot Projekt első kurzusa Pécsen került megrendezésre, a Csontváry Múzeumban. Hazai múzeumi és felnőttoktatási szakemberek előadásából ismerhettük meg a magyar múzeumi szervezet működését, valamint a múzeumi felnőttoktatás igényének szociológia, filozófiai és gazdasági hátterét. Bepillantást nyerhettünk a hatékony múzeumi menedzsment és marketing elméleti hátterébe és gyakorlati megvalósulásába, valamint, hogy ez milyen hatást gyakorol a kulturális turizmusra. Előadásokat hallgathattunk a hazai múzeumok által szervezett szabadidős és oktatási programokról, a Baranya megyei múzeumok helyi kulturális élet szervezésében betöltött szerepéről, a helyi értékek és kisebbségi kulturális emlékek megőrzésének szükségességéről. Massimo Negri, az Európai Múzeumi Fórum igazgatója beszélt arról, hogy milyen kompetenciákkal, képességekkel és készségekkel kell rendelkeznie egy múzeumi szakembernek ahhoz, hogy a múzeum kívánatos alternatívaként léphessen fel a 21. században, akár mint szabadidős, szórakoztató, akár mint oktatási tevékenységet végző kulturális intézmény.

EUROPILOT PROJEKT (II.), MÜNCHEN (2003. február 26 - március 2.)

A projekt második színhelye München volt, ahol a Deutsches Múzeum egy különtermében tartották meg előadásait a német múzeumi szakemberek. Kiemelt jelentőséget kapott itt a hatékony múzeumpedagógiai munka, több német múzeumpedagógus is beszámolt tapasztalatairól és saját intézménye működéséről.

Az egész Deutsches Múzeumra az interaktivitás a jellemző, sok kiállított tárgyat (vagy azok pontos másolatát) ki lehet próbálni, ezáltal ideális feltételeket teremtettek a játszva tanulás megvalósulásához. Lenyűgöző volt számunkra, milyen gyermekbarát módon is ki lehet alakítani egy múzeumot. Programok sokaságával várják mind a gyermek, mind a felnőtt látogatókat, legyen szó akár formális, akár informális tanulásról. A Deutsches Múzeum követendő példát mutatott arra, milyennek kell lennie a 21. század múzeumának. Megismerhettük ezen túlmenően a Bajor Népfőiskolai Szövetség munkáját, valamint, hogy milyen perspektívái vannak Németországban az élethosszig tartó tanulás és a múzeumi munka összekapcsolásának.

EUROPILOT PROJEKT (III.), RAVENNA (2003. március 26-30.)

A Projekt harmadik színhelye Ravenna volt, ahol megismerhettük az olasz múzeumi struktúrát, az olaszországi múzeumok működésének törvényi, történelmi és adminisztratív háttérét, külön kiemelve Emilia-Romagna tartomány múzeumi szervezetét. Bepillantást nyerhettünk a célcsoport-orientált múzeumi stratégia megteremtésének már elért eredményeibe, valamint az olasz múzeumi szakemberek jövőbeni terveibe, miként lehetne minél szélesebb rétegek számára még vonzóbbá tenni a múzeumot. Csoportmunka keretében a különböző országok múzeumi struktúráját hasonlítottuk össze. Előadásokat hallgathattunk a brit, a holland és a francia múzeumi szervezetről, annak működéséről és jogi háttéréről, valamint a történelmi előzményekről. Bámulatos volt, milyen széles skálán mozognak a holland múzeumok által nyújtott képzési programok. Összevetésképpen Huszár Zoltán, a Baranya Megyei Múzeumok igazgatója tartott előadást a magyarországi múzeumok fejlődési lehetőségeiről, irányairól. Több olyan csoportos feladatot is végeztünk melyek célja az interkulturális kompetenciák fejlesztése, illetve a nyelvi készségek javítása volt.

A csoport közösen ellátogatott az argentinai Ökomúzeumba, ahol empirikus tapasztalatszerzésre nyílt módunk a helyi múzeumok működéséről, gyermek-és felnőtt programjairól, megismerhettük, milyen fontos szerepe lehet egy múzeumnak a helyi kulturális, közösségi élet szervezésében. Megtekintettük a faenzai Kerámia Múzeumot is, ahol előadást tartottak a múzeum működéséről, a programokról, valamint arról, milyen perspektívái lehetnek az élethossziglani tanulás és szabadidős tevékenység összekapcsolásának a múzeumi programkínálatban.

EUROPILOT PROJEKT (IV.), PÁRIZS 2003. június 25-26.

A kurzus lebonyolításához a szervezők az École du Louvre épületében tudtak termet szerezni, rendkívül elegáns környezetben dolgozhattunk. Előadásokat hallgathattunk a francia múzeumok működéséről, a csoportmunkák itt is folytatódtak. A projekt magyar résztvevői itt számoltak be saját kutatási területükről, mindennapi munkájukról, saját múzeumuk működéséről.

Megismerhettük a Louvre Múzeum történetét, szabadidős és oktatási programjait, múzeumpedagógiai tevékenységét, marketing- és PR- stratégiáját, valamint a párizsi kulturális életben betöltött szerepét és közösségfejlesztési módszereit. Az École du Louvre épülete minden igényt kielégítő infrastruktúrával rendelkezik; a csoportos foglalkozásoknak és óráknak teret adó, a legmodernebb technikai felsze-

reltséggel rendelkező kis-és közepes méretű termektől, a képzőművészeti foglalkozások számára kialakított helyiségeken át a konferenciateremig minden feltétel adott, hogy bámulatosan széles spektrumú oktatási, kulturális és szabadidős programjait a legideálisabb környezetben vehessék igénybe a tanulni, művelődni, vagy csak kikapcsolódni, szórakozni vágyó látogatók.

Az École du Louvre épülete adott helyet, a „*Learning in European Museums*”-*Trends, experiences, perspectives* címmel megrendezésre kerülő konferenciának is, ahol a legnevesebb európai múzeumi és felnőttképzési szakemberek tartottak előadást, s mely egyúttal az Europilot projektet is lezárta.

Learning in European Museums”-*Trends, experiences, perspectives*” – Európai Szimpózium, Párizs - *A múzeum mint tanulási színtér* – (2003. június 27–28.)

A konferencia „Tanulás az európai múzeumokban- Irányvonalak, tapasztalatok, perspektívák” címmel került megrendezésre. A konferencia részben angol, részben francia nyelven folyt, angol és francia szinkrontolmácsolással, szervezője a Louvre Múzeum és az Euroedult Projekt voltak. A konferencia az Európai Közösség és a Socrates-Grundtvig program támogatásával valósulhatott meg. A konferencia a múzeumok élethossziglani tanulásban való szerepvállalásával foglalkozott, valamint azzal, hogy milyen kompetenciákkal, képességekkel és készségekkel kell rendelkeznie a múzeumi dolgozóknak ahhoz, hogy felgyorsult világunkban a múzeumok hatékonyabban tölthessék be kultúrák közvetítő szerepüket. A konferencia az innovatív európai tapasztalatokra, kezdeményezésekre és együttműködésre fókuszált.

A múzeumok az elmúlt három évtizedben előre nem látható mértékben fejlődtek. Ez a fejlődés együtt jár társadalmi funkciójuk figyelemre méltó változásával és jelentőségük növekedésével. A múzeumoknak újra kell határozniuk szerepüket és feladataikat a közszolgáltatóságban. A múzeumi oktatók kulcsszereplők ebben a mélyreható változásban. Napjainkban a múzeumi előadók, oktatók mint közösségfejlesztő szakemberek jelennek meg, így a közérdek kibontakoztatásának kísérleteiben, megvalósításában és formálásában is fontos szerepet töltenek be.

Az elmúlt évtizedben számos kutatást folytattak regionális, nemzeti, valamint európai méretű projektek keretében, melyek a múzeumokat, mint az élethosszig-tartó tanulás ideális környezetét vizsgálták. Bizonyítást nyert, hogy a múzeumban való tanulás elősegíti, fokozza, valamint megkönnyíti az ismeretek megszerzését minden célcsoport számára. Ez döntő jelentőségű volt abból a szempontból, hogy adekvát képzést nyújtsanak múzeumi oktatóknak és kulturális mediátoroknak. E kísérlet eredménye az Euroedult projekt keretében megvalósított képzés.

Nemzetközi tapasztalatok a múzeumok célcsoport-orientált szolgáltatásairól

Csoportmunkánk keretében 4 régió célcsoport-orientált múzeumi szolgáltatásait hasonlítottuk össze. Ezek: A Baranya Megyei Múzeumok Igazgatósága, Piemonte (Olaszország), Emilia-Romagna (Olaszország) és Bajorország (Németország).

Vizsgálati szempontjaink a következők voltak:

1. A múzeumi működés jogi háttere
2. A célcsoportok meghatározása
3. A célcsoportok igényeire formált speciális programok kidolgozása
4. A múzeumok oktatási tevékenysége
5. A múzeumok PR-tevékenysége

Kommunikációs stratégia

Kutatásunk eredményeként megállapítható, hogy mindhárom országban új, a múzeumok szerepváltozásának megfelelő törvényi szabályozás lépett életbe az utóbbi években, valamint, hogy ennek megfelelően elindult egy folyamat, melynek köszönhetően a múzeumok koncepció váltásra kényszerülnek; nyitottá kell válni a társadalom felé és alkalmazkodni kell a látogatók igényeihez annak érdekében, hogy a mára rendkívül változatos kínálatot nyújtó kulturális és szabadidős piacon érvényesülni tudjanak. Fejlődési trendeket figyelhetünk meg, ezek: szolgáltatások fejlődése, a látogatókkal való kooperáció növekedése, professzionális menedzsment, marketing és PR-munka megjelenése a múzeumi vezetésben, valamint a látogatók igényeire formált programok számának növekedése. Leginkább a múzeumi infrastruktúra és a múzeumokban folyó formális oktatás tekintetében van lemaradásunk Olaszországhoz, de még inkább Németországhoz és Franciaországhoz képest.

A program eredményei, további együttműködés

Sokat lehetett tanulni abból, hogy a tőlünk nyugatabbra fekvő országokban miként valósul meg az a látogató-orientált múzeumi-menedzsment stratégia, mely hazánkban az esetek túlnyomó részében még csak az elméleti alapok lerakásánál tart. Újszerű volt ez a konferenciai-sorozat abból a szempontból, hogy egy időben négy különböző ország múzeumi szakemberi vettek részt benne, a programszervezőktől kezdve az egyetemi oktatókig sokféle kapcsolódási pont találkozott itt. Megismerhettük a német, az olasz és a francia múzeumi szervezet törvényi, adminisztrációs hátterét, valamint, hogy milyen módszerekkel igyekeznek megvalósítani a látogatóbarát múzeum ideálját. Hasznos volt, hogy egyúttal betekintést is nyújtottak az adott ország kultúrájába, történelmébe és mentalitásába. A konferenciasorozat nagy hangsúlyt fektetett az interkulturális kompetenciák fejlesztésére; ez is nagyon hasznos volt minden résztvevő számára. További együttműködésre is nyílik alkalom, hiszen az Euroedult Projekt folytatódni fog. Szeretnénk fenntartani a megszerzett szakmai kapcsolatokat, hisz a kurzus 22, öt különböző országból származó részvevője mind a múzeumi, kultúrákövetítő munka valamely ágával foglalkozik. Az ez év őszi Olaszországban megrendezésre kerülő, az Európai Múzeumi Fórum szervezésében megvalósuló konferencián többen is részt vesznek az Europilot Projekt tagjai közül.

Legnagyobb hatással ránk a Louvre által kínált képzési programok és kurzusok széles kínálata volt. Az ott tapasztaltak lényegesek a magyarországi múzeumok jövője szempontjából is, elsősorban abból a szempontból, hogy a hazai múzeumok is kilépjenek a kulturális-oktatási piacra, miután a jövő év májusától múzeumaink ingyenesek lesznek. A változtatás nemcsak költségvetési szempontból fontos, hanem azért is, mert a társadalom részéről is szükséges egy újfajta megközelítési mód a múzeumokkal szemben. A múzeumok ne csak kulturális javaink őrzésének feladatát és egyszerű bemutatását lássák el, hanem hogy hozzák élet-közeli múltunkat, történelmünket, nemzeti hagyományainkat, értékeinket, hiszen globalizált világunkban, a múzeumoknak döntő szerep jut a másság, a régiók, népek, tájak, városok, kistelepülések sajátos, egyéni arculatának bemutatásában, megismertetésében és elfogadtatásában. Vitathatatlan e szemponthoz a múzeumok kulturális turizmusban betöltött szerepe, ebből az aspektusból értékelődik fel a szakszerű és hatékony (múzeumi) marketing és (múzeumi) menedzsment fontossága.

Sok olyan ötlettel találkozhatunk, melyek megvalósítása nem elsősorban pénz kérdése, inkább az innovatív megoldásoké. A múzeumpedagógia mint elmélet és mint felsőoktatási képzési forma az elmúlt években már hazánkban igen jól működik, azonban a gyakorlatban komoly hiányosságok vannak a felnőtt célcsoportok elérésének stratégiájában, módszereiben, eljárásmodjaiban. Egyszerűen nálunk igen gyér a felnőtt múzeumlátogatókra irányuló kínálat. Az jóformán kimerül a tárlatvezetésekben, valamint a múzeumi, történész és egyéb tudományos szakemberek konferenciáinak szervezésében. A korszerű *múzeumi mediáció* elvei és gyakorlata szerint a múzeumoknak, mint kultúrákövetítő intézményeknek, a helyi közösségek szervezésében kell elsősorban fellépni. E feladatban döntő jelentőségű a projektünk céljának megfelelően kiképzett új professzionális, a *múzeumi mediátor*nak a tevékenysége. A mediátor közvetíti a múzeum és a befogadó között, egyik lényeges feladata, hogy a hazai múzeumok is szervezzenek a felnőttek számára kurzusokat, képzéseket és olyan szabadidős programokat, mely *kívánatos alternatívaként* léphet fel a szabadidős programok kínálatának tömegében. Ehhez kiváló ötleteket nyújtott az Europilot Projekt.

Mellékletek

A Projekt résztvevőinek (22 fő) neve és foglalkozása, a csoport összetétele: *Marie Weber*, Franciaország, Musée National des Douanes, Bordeaux szerződéses projekt-felelős; *Uta-Birgit Gigler*, Németország, szerződéses projekt-felelős, kulturális kurátor; *Doris Hefner*, Németország, kulturális kurátor, szerződéses projekt-felelős; *Claudia Königsman*, Németország, kulturális kurátor, művészeti menedzser; *Suzanna Rizzo*, Németország, kulturális kurátor, régész; *Edith Schoeneck*, Németország, kulturális kurátor, egyéni vállalkozó; *Stéphanie Stephan*, Németország, kulturális kurátor, szerződéses projekt-felelős; *Nerina Baldi*, Olaszország, Comune di Argenta; *Elena Corradini* Olaszország, régész, *Emilia Romagna*, Modenai Egyetem professzora; *Marinella Marchesi* Olaszország, Museo Civico Archeologico, Bologna, régész; *Danielle Serfardini*, Olaszország, Comune di Lugo, Műszaki és Elektronikai Múzeum szakembere; *Vincenzo Simone*, Olaszország, Turini Városi Önkormányzat Kulturális Osztálya kulturális menedzser; *Alba Rita Trombini*, Olaszország, Ravenna, történész; *Anna Maria Visser*, Olaszország, az Università di Ferrare (Ferrari Egyetem) professzora, múzeumigazgató; *Marta Zocchi*, Olaszország, Museo della Vita Condina, szerződéses projekt-felelős; *Kárpáti Katalin*, Magyarország, Baranya Megyei Múzeumok Igazgatósága, művelődési menedzser; *Koltai Zsuzsa*, Magyarország, PTE, TTK-FEEFI, PhD-hallgató; *Müller Judit*, Magyarország, Baranya Megyei Múzeumok Igazgatósága, titkárságvezető; *Szabó Szilvia*, Magyarország- PTE TTK-FEEFI, tanársegéd, PhD- hallgató; *Schreiner Dóra*, Magyarország, Baranya M-i Múzeumok Igazgatósága, művelődési menedzser; *John Ryan*, Írország, Ír Felnőttoktatási Nemzeti Szövetség (IAENA); *Ruth Jermann*, Svájc, SVEB, Igazgatósági tanácsadó.

A tanulmányban ismertetett csoportmunka résztvevői

Elena Corradini – Olaszország, Emilia-Romagna régió, -régész, a modenai egyetem professzor-asszonya,

Kárpáti Katalin – művelődési menedzser, Baranya Megyei Múzeumok Igazgatósága

Koltai Zsuzsa – művelődési menedzser, PhD-hallgató, Pécsi Tudományegyetem

„Múzeumi marketing”

Susanna Rizzo – Németország, kulturális kurátor, régész

Vincenzo Simone – Olaszország, Turin Város Önkormányzatának Kulturális Osztálya, kulturális menedzser

Szabó Szilvia – Pécsi Tudományegyetem, egyetemi tanársegéd, PhD-hallgató „Kompetenciafejlesztés – a múzeumi mediátor kompetenciái”

A program fő-koordinátorai

Németh Balázs- Magyarország- Pécsi Tudományegyetem, Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Intézet; Margherita Sani- Olaszország- Istituto di Beni Culturali, Regione Emilia-Romagna; Jutta Thinesse-Demmel- Németország- BVV- München, Bajor Népfőiskolai Szövetség

Projekt-támogató

A nemzetközi projektben való részvételünket a Tempus közalapítvány támogatta, a 2003. tavaszán meghirdetett Socrates Gruntvig III. „Felnőttoktatói mobilitás” ösztöndíjas pályázatán keresztül.

Az „Europilot” Projekt helyszínei

Magyarország – Pécs; PTE TTK FEEFI, 2003. január 23 – 26.; Németország – München; Bajor Népfőiskolai Szövetség (BVV); 2003. február 27. – március 2.; Olaszország – Ravenna; Emilia Romagna Régió Kulturális Intézete; 2003. március 27 – 30.; Franciaország – Párizs; Louvre Képzőiskolája (École du Louvre) , 2003. június 24 – 29.

Előadásaink a Témában

Koltai Zsuzsa: 2003. június 26. Párizs, Louvre „Marketing of the Museum”

Szabó Szilvia: 2003. június 26. Párizs, Louvre „Conception of the visitor friendly museum”

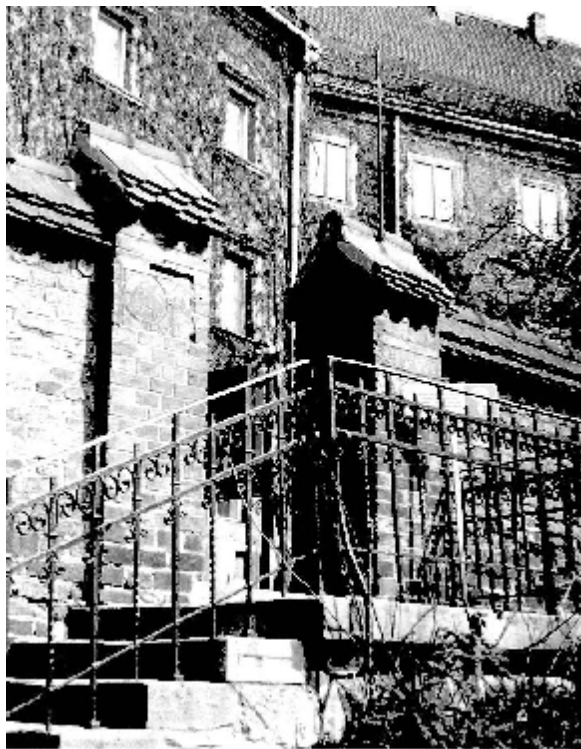
Szabó Szilvia: 2003. augusztus 27-29, Kaposvár VII. Nemzetközi Erkölcs-, Művészetfilozófiai és Nevelési Konferencia, Művészeti nevelés szekció „Interkulturális kommunikáció – az „Europilot” projekt

Bibliográfia

DÉNES KOLTAI: Theoretical, Economic and Regional Issues of Adult Education, Institute for International Cooperation of the German Adult Education Association, 2002.

Education as a Tool for Museums. Final Report on the Socrates Project MUSAEAM. (Ed.: Jutta Thinesse-Demel), 2001.

MASSIMO NEGRI (Ed.): Opening Doors, Access to the European Heritage in Museums, European Museum Forum, 2003.

Virág Eszter: Kapu